

Становище за дисертационния труд на Мая Симеонова Иванова, „Държавният туризъм и изграждането на социалистическия образ и стереотип на „българското“ – 70-80-те години на XX в. „Балкантурист“: запазената марка на НРБ”, представен за присъждане на образователната и научната степен „Доктор”

Мнението ми за научните достойнства на дисертацията на Мая Иванова е предпоставено от моите наблюдения върху нейната предходна работа. През годините, в които докторантката замисли, проведе и завърши своя труд, можах да се убедя в развитието на изследователските ѝ способности, съсредоточеността, последователността и неотклонността на нейните усилия, разумната дистанцираност към различните възможни научни подходи и решения до преценката и избора на най-продуктивните; извървяният от нея път я представя убедително чрез обсъжданото сега произведение като изградена историчка.

Успехът на този труд се доказва най-напред чрез избраната тема – интересна, значима, но непроучена, по която липсват историографски реконструкции на съдържанието и контекста на изследваното явление и съпътстващите го процеси, тема, изискваща наред с откриването на автентичен и неизвестен изворов материал, заемане на отстранена позиция и опровергаване на ред общоприети носталгични преувеличения и съзнателни медийни манипулации на туризма от епоха на социализма, поради което и тема изключително трудоемка, поглъщаща големи усилия.

По-нататък, представеното за обсъждане произведение се разкрива като стойностно постижение чрез отношението си към източниците. Извлечен е внушителен емпиричен

материал от неизвестни преди изследването на Иванова исторически свидетелства, овладяна е в пределно възможната степен наличната научна литература. Но тя обособява не само подходящият точно за нейната разработка архив в пряка връзка със стопанския туризъм след Втората световна война. Това, разбира се, е водещата линия на нейното повествуване и пряка изследвателска цел – реконструкция и анализ на основните характеристики на този сектор в общата рамка на плановата икономика, разкриване на неговото стопанско предназначение, организационни механизми и предзададените му вътрешни ограничения. Успоредно с тази линия се развива и не по-малко важната – реконструкция и анализ на социалните ефекти от развитието на държавния туризъм – изграждането туристическата индустрия у нас след Втората световна война и превръщането ѝ в ресурс, осигуряващ заетостта на населението от областите, свързани с курортните центрове, професионализацията на трудовите активности на това население, имащи отношение към почивното дело, с всичките му успоредни позитивни и негативни последствия. Но анализът и реконструктивната работа на Иванова надхвърлят конкретността на поставените пряко изследователски задачи; над фактическото съдържание на труда се разгръща по-общата тема за политиката на Комунистическата партия към всекидневието и свободното време от социалистическата епоха, показват се промените в ценностните нагласи и културните ориентации на ималите участта да живеят тогава, като авторката предлага и собствена аналитична гледна точка за тяхното разбиране; това са, най-кратко казано, ярките удара в изследването, доказващи постигнатото от нея високо изследователско равнище.

Структурата на обсъжданото проучване е резултат на задълбоченото схващане на Иванова както на мащабите и значението на туризма като модерно динамично

стопанско явление само по себе си, така и на и мястото му в социалния, политическия и културен контекст на десетилетията от времето на комунизма у нас. Вътрешните дялове на изследването са обособени съобразно разбиранията ѝ за хронологичните рамки в еволюцията на институциите, провеждащи политиките на туризма у нас, последователното разширение на неговите социални функции и трансформациите му в контекста на промените в общите стопански и политически подходи, идеологически императиви, пропагандни способности и средства на режима.

Към своето становище бих добавил още и добрите си впечатления от самопреценката на дисертантката за собствените ѝ приноси. Тя обосновава изследователската си перспектива с трезви доводи и аргументира точно направеното от нея. Авторефератът може да бъде приет с пълно доверие като представителен за нейния труд – издържан в стилистиката на изложението от основното произведение, той сменя в концентриран вид и дава точна представа за широката източникова основа на изследването и аналитичните техники, проведени в него, дава точна представа за методологията, дълбочината и значимостта на крайните изводи.

Дисертационният труд е несъмнено постижение, изследване с определени стойностни приноси; затова и с пълна убеденост със завършващите становището ми думи, призовавам уважаемото Научно жури и Факултетният съвет на Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ да гласуват без колебание с “ДА” за присъждането на Мая Иванова образователната и научна степен “Доктор”.

Проф. д-р Иван Еленков

14 септември 2016 г.

